

Verantwoord beleggen beleid Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten

Inleiding

Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten heeft als eerste doelstelling zorg te dragen voor een goed en betaalbaar pensioen. Binnen deze fiduciaire verantwoordelijkheid past het om met ecologische, sociale en governance onderwerpen rekening te houden in het beleggingsbeleid. Het pensioenfonds verwacht dat rekening houden met ecologische, sociale en governance onderwerpen in het beleggingsproces bijdraagt tot een beter inzicht in de risico's die aan de individuele beleggingen zijn verbonden.

Daarnaast verwacht de maatschappij van pensioenfondsen in toenemende mate dat deze zich maatschappelijk verantwoord gedragen en verwachten belanghebbenden van het pensioenfonds dat het pensioenfonds een beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen hanteert en hier transparant over is.

Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten geeft in dit document aan hoe het invulling geeft aan maatschappelijk verantwoord beleggen.

Daarbij zal eerst worden ingegaan op de uitgangspunten die het pensioenfonds hiervoor hanteert. Vervolgens zal in worden gegaan welke instrumenten het fonds voor het verantwoord beleggen beleid zal hanteren en de reikwijdte daarvan op de bestaande en toekomstige beleggingsportefeuille. Tot slot komt de rapportage over het beleid aan de orde.

Uitgangspunten

Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten kiest ervoor om voor het verantwoord beleggingsbeleid de uitgangspunten van het Global Compact van de Verenigde Naties te hanteren. (Zie bijlage 1)

De principes van het VN Global Compact hebben betrekking op vier hoofdthema's, namelijk mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti corruptie. Deze vier hoofdthema's zijn vervolgens uitgewerkt in tien principes die hun oorsprong vinden in internationaal breed geaccepteerde verdragen zoals:

- Universele verklaring inzake de rechten van de mens
- Belangrijke conventies van de International Labour Organisation
- Verklaring van Rio inzake Milieu en Ontwikkeling
- VN verdrag tegen corruptie

Daarnaast kiest het pensioenfonds ervoor om niet te beleggen in producenten van controversiële wapens. Zie hiervoor het uitsluitingsbeleid in bijlage 2.

Instrumenten

Verantwoord beleggen kan op verschillende manieren worden ingevuld. Daarbij staan diverse instrumenten ten dienste van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten. Het pensioenfonds kiest voor een combinatie van verschillende instrumenten bij het implementeren van het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid.

Hieronder worden de instrumenten kort beschreven.

Uitsluiting

Het pensioenfonds kiest ervoor om niet te beleggen in ondernemingen die controversiële wapens produceren. Bij het bepalen wat controversiële wapens zijn zoekt het pensioenfonds aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland ondertekend zijn zoals het verdrag van Ottawa, (verbod op anti-persoonsmijnen) en verdrag van Oslo (verbod op clusterbommen).

De samenstelling van de lijst van ondernemingen die controversiële wapens produceren wordt gemaakt aan de hand van de onderzoeksresultaten van een extern onderzoeksbureau. Zie bijlage 2 voor het complete uitsluitingsbeleid.

Engagement

Doel van engagement, het aangaan van dialoog met een onderneming, is om een beter en duurzaam gedrag van de onderneming te bewerkstelligen en daarnaast om aandeelhouderswaarde te creëren. Bij het aangaan van de dialoog staan de uitgangspunten van het VN Global Compact centraal.

Engagement wordt met name toegepast op aandelenmandaten. Echter, het fonds is aan het onderzoeken of engagement ook toegepast kan worden op de ondernemingen in de vastrentende waarde portefeuille.

Corporate governance en Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Corporate governance wordt vaak vertaald met goed ondernemingsbestuur. Het heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende organen van een onderneming

zoals de raad van bestuur, raad van commissarissen, aandeelhouders en andere belanghebbenden, waarbij rekenschap, transparantie en toezicht een centrale rol spelen. Het uitoefenen van stemrechten op aandeelhoudersvergaderingen is een van de belangrijkste aandeelhoudersrechten. Het pensioenfonds onderschrijft de uitgangspunten voor goed ondernemingsbestuur van het International Corporate Governance Network en de Nederlandse Corporate Governance Code.

Thema beleggingen

Het pensioenfonds overweegt om in de toekomst te beleggen in fondsen met een duurzaam of maatschappelijk karakter. Gedacht kan worden aan microfinanciering maar ook aan themafondsen die zich richten op water en/of duurzame energie.

Reikwijdte van het beleid

Het pensioenfonds maakt voor het beheer van haar vermogen gebruik van externe vermogensbeheerders. Het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid kan direct worden toegepast op de eigen beleggingsmandaten van het pensioenfonds. Wanneer het pensioenfonds gebruik maakt van beleggingsfondsen is het niet mogelijk een eigen verantwoord beleggen beleid toe te passen. Het is dan aan de fondsbeheerder hoe invulling wordt gegeven aan een eventueel verantwoord beleggen beleid. Gezien de samenstelling van de huidige portefeuille is het niet mogelijk om het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid op alle beleggingscategorieën toe te passen. Het verantwoord beleggen beleid zal waar mogelijk direct worden toegepast, te beginnen met een

gedeelte van de vastrentende waarde portefeuille.

Bij toekomstige wijzigingen van de samenstelling en invulling van de beleggingsportefeuille en managers selectie zal het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid worden meegenomen in het proces.

Aandelenbeleggingen

De aandelenbeleggingen zijn momenteel voor het overgrote deel ondergebracht in (multi manager) beleggingsfondsen waarin meerdere institutionele beleggers participeren. Dit betekent dat het niet mogelijk is om de eigen uitgangspunten van het maatschappelijke verantwoord beleggen beleid toe te passen. Russell heeft zijn beleid inmiddels aangepast en streeft naar SRI. Overigens maakt de fondsbeheerder op dit moment wel gebruik van de stemrechten en stemt dus op aandeelhoudersvergaderingen.

Vastrentende waarden

Het pensioenfonds heeft voor een deel van de vastrentende waarden beleggingen een eigen discretionair mandaat. Dit betekent dat het uitsluitingsbeleid direct kan worden toegepast op de beleggingen in bedrijfsleningen binnen dit discretionaire mandaat. Als gevolg daarvan wordt er niet belegd in leningen van ondernemingen die controversiële wapens produceren.

Voor staatsobligaties geldt dat niet belegd kan worden in obligaties van landen waartegen de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties een sanctie heeft uitgeroepen. (Iran, Ivoorkust, Liberia, Noord Korea en Soedan).

Voor het fonds worden ontwikkelingen ten aanzien van engagement en vastrentende waarden in de gaten gehouden en zullen de mogelijkheden om het instrument in te zetten zodra dit beschikbaar is nader onderzocht worden.

Vastgoed

Het pensioenfonds belegt in direct en indirect vastgoed, en streeft ernaar om zowel bij de beleidsbepaling (strategische en jaarplannen), als bij de uitvoering (investerings- en desinvesteringsbeslissingen, monitoring) duurzaamheidscriteria te integreren. Daarbij wordt aandacht besteed aan milieu- aspecten, maar ook aan sociaal-maatschappelijke factoren en aan goed fondsbestuur en transparantie (ESG-criteria).

Voor de directe vastgoedportefeuille heeft Grontmij Capital Consultants (GCC) een aanpak ontwikkeld. Zo worden alle objecten in de directe vastgoedportefeuille voorzien van een energielabel (Energie Prestatie Certificaat). Hiernaast wordt er per object een advies uitgebracht hoe verbeteringen kunnen worden aangebracht. Doel van het labelen van alle objecten in de directe vastgoedportefeuille is om beter inzicht te krijgen in het energieniveau en om te bepalen wat het gewenste niveau moet zijn. Nieuwe objecten dienen tenminste label C te hebben.

Daarnaast belegt het pensioenfonds via fondsen in vastgoed (indirect vastgoed). GCC hanteert bij managersselectie mede duurzaamheidscriteria, bezoekt aandeelhoudersvergaderingen van de fondsen en maakt actief gebruik van het stemrecht. Daarnaast stelt GCC duurzaamheid aan de orde zowel op de aandeelhoudersvergadering

als door middel van engagement en dialoog rechtstreeks met de fondsbeheerder.

Alternatieve beleggingscategorieën

Bij de selecteren van nieuwe fondsen voor alternatieve beleggingscategorieën houdt het fonds rekening met de hiervoor genoemde verantwoord beleggen uitgangspunten.

- *Private equity*

Vooruitlopend op het verantwoord beleggen beleid heeft het pensioenfonds bij de selectie van een private equity fonds hiermee rekening gehouden.

- *Commodities*

Gezien de karakteristieken van deze beleggingscategorie kan het verantwoord beleggen beleid niet worden toegepast.

- *Hedge funds*

Het pensioenfonds belegt in verschillende hedge funds, waarvan twee zogenoemde fund of funds. Voor deze fondsen is het niet mogelijk om een eigen verantwoord beleggen beleid te hanteren.

- *Infrastructuur*

In twee van de drie beleggingen zijn afspraken gemaakt met de fondsmanager dat rekening wordt gehouden met het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid van het pensioenfonds in het investeringsbeleid van deze infrastructuurfondsen. Bij nieuwe selecties wordt expliciet maatschappelijk verantwoord beleggen meegewogen.

Rapportage

Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten vindt het belangrijk helder en duidelijk te communiceren over het gevoerde verantwoord beleggen beleid. Het pensioenfonds rapporteert elk jaar in het jaarverslag hoe invulling is gegeven aan het verantwoord beleggen beleid.

Daarnaast publiceert het pensioenfonds relevante documenten over verantwoord beleggen op de website. Dit zijn de volgende documenten:

- verantwoord beleggen beleid
- uitsluitingbeleid
- jaarlijks verantwoord beleggen verslag.

BIJLAGE 1

Uitgangspunten van het VN Global Compact

Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het VN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

- 1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en
- 2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

- 3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;
- 4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;
- 5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en
- 6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

- 7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties;
- 8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen; en
- 9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

- 10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

BIJLAGE 2

Uitsluitingsbeleid controversiële wapens

Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten (hierna het pensioenfonds) kiest ervoor om met de beleggingsmandaten en beleggingspools (waar mogelijk) niet te beleggen in ondernemingen die controversiële wapens produceren of een significant belang hebben in een andere onderneming die controversiële wapens produceert.

Wat zijn controversiële wapens?

Het pensioenfonds beschouwt wapens als controversieel wanneer deze onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken, geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen en ook na afloop van een conflict slachtoffers kunnen veroorzaken. Deze wapens zijn door internationaal recht verboden of staan internationaal ter discussie. Het betreft de volgende categorieën:

- Nucleaire wapens
- Biologische wapens
- Chemische wapens
- Anti persoonsmijnen
- Clusterbommen

Aansluiting bij internationale verdragen en Nederlandse overheid

Bij het bepalen wat controversiële wapens zijn zoekt het pensioenfonds aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid.

Het uitsluitingsproces

1. Uitsluitingen voor aandelenmandaten en pools

Het pensioenfonds belegt niet direct in aandelen. Het uitsluitingsbeleid kan niet worden toegepast op deze indirecte beleggingen.

2. Uitsluitingen voor vastrentende waarden portefeuilles

Het uitsluiten van producenten van controversiële wapens wordt ook toegepast op de vastrentende waarden portefeuilles. Het gaat in dit geval om de bedrijfsleningen portefeuilles.

3. Samenstelling van uitsluitingslijst

Een extern onderzoeksbureau voert een screening uit op basis van vooraf bepaalde criteria (zie hieronder). Met de uitkomst hiervan wordt elk halfjaar de uitsluitingslijst opnieuw vastgesteld.

Hierdoor kunnen ondernemingen die activiteiten hebben ontwikkeld voor het produceren van controversiële wapens op de lijst komen. Ondernemingen die niet langer (indirect) controversiële wapens produceren zullen van de lijst verdwijnen. In deze ondernemingen kan dan weer belegd worden.

Uitsluitingscriteria controversiële wapens

Wapens	Activiteiten onderhevig aan de uitsluitende criteria
Nucleaire wapens	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling, testen, productie en onderhoud van nucleaire munitie • Ontwikkeling, productie en onderhoud van raketten die hoofdzakelijk worden gebruikt voor het overbrengen van nucleaire munitie • Ontwikkeling, productie en onderhoud van onderzeeboten uitgerust met ballistische raketten met kernkoppen <p><i>Activiteiten niet onderhevig aan de uitsluitingscriteria: Ontwikkeling, productie en onderhoud van lanceerplatforms voor conventionele munitie die eventueel ook nucleaire wapens kunnen overbrengen, zoals bommenwerpers.</i></p>
Chemische wapens	Ontwikkeling, productie en onderhoud van chemische wapens
Biologische wapens	Ontwikkeling, productie en onderhoud van biologische en toxische wapens
Antipersoonsmijnen	Ontwikkeling, productie en onderhoud van antipersoonsmijnen
Clustermunitie	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling, productie en onderhoud van clustermunitie met ongeleide 'submunitie' zonder back-up zelfvernietigingontstekers (raketten, granaten, bommen, etc.) en essentiële onderdelen daarvan • Ontwikkeling, productie en onderhoud van ongeleide submunitie zonder back-up zelfvernietigingontstekers <p><i>Activiteiten niet onderhevig aan de uitsluitingscriteria: Ontwikkeling, productie en onderhoud van lanceerplatforms niet enkel bedoeld voor clustermunitie, zoals vliegtuigen, artillerie en raketwerpers.</i></p>